

Nationaløkonomisk Forening.

Mandagen den 8de November afholdtes den aarlige Generalforsamling, paa hvilken Bestyrelsen genvalgte. Derefter holdt cand. polit. **Schovelin** Foredrag om **Landbrugskredit**. Jfr. foranstaaende Afhandling. Dertil knyttede der sig en Forhandling mellem Kreditforeningsdirektørerne **Bilsted**, **Hein** og **P. G. C. Jensen**, **Etatsraad Levy**, **Lærer ved Landbohøjskolen Maar**, **Professor Falbe-Hansen** og **Indlederen**.

Direktør Bilsted troede, at den af **Kand. Schovelin** anviste **Vej** kunde medføre store **Fordele** for **Landbruget**, og at det **Raiffeisenske System** indeholdt **Vink**, som navnlig vore **Kreditforeninger** burde følge. **Herhjemme** behandlede man alle **Arter** af **Laan** ens; hvad enten der blev budt **fineste første Prioritet** eller **sekundær Sikkerhed**, enten **Pantet** var en **københavnsk Ejendom** eller en **Landejendom**, en **Husmandslod** eller et **Gods**, altid var **Laanets Amortisationstid** i **Modsætning** til nævnte **System** den samme, ligesom ogsaa **Administrationsbidraget** var det samme. **Man** var for at **lette Trykket** paa **Landbruget** nu begyndt paa at **byde billigere Laanevilkaar** ved at **forlænge Amortisationstiden** for enhver **Slags Laan**. Det var en **forkastelig Fremgangsmaade**, **Amortisationstiden** maatte staa i **Forhold** til **Sikkerheden**. **Derimod** kunde man godt blive indenfor en **bestemt Ramme** og **ovenikøbet** gøre **Amortisationstiden** endnu **længere**, naar man saa vilde **forlange regelmæssige Tilbagebetalinger** i **Obligationer**, indtil **Sikkerheden** kunde siges at

være tilstrækkelig fin. En Reform ikke alene af vor Lovgivning paa dette Omraade var nødvendig, men fuldt saa meget af den Maade, hvorpaa Kreditforeningerne lededes. Afslutningen i Serier havde saaledes kun tjent til at fordyre Laanenes ekstraordinære Tilbagebetaling. Naar en Mand i en Række af Aar havde været Interessent i en Kreditforening og trængte til Driftskapital, gjorde han den bekendte Beregning, at han kunde tjene saa og saa meget uden at forøge den aarlige Renteydelse ved at indfri sit Laan og optage et nyt. Men i Virkeligheden havde disse almindelige Transaktioner kostet Landbruget enorme Summer, idet man var nødt til at tilbagebetale i Obligationer, hvis Kurs paa Grund af Seriens Slutning var højere end de Obligationers, hvori det nye Laan blev ydet. Dertil kom saa Provisioner af forskellig Art m. m., ikke at tale om den tilfældige Kursforskel, der ofte var meget stor. Det solidariske Ansvar burde indskrænkes til Restgælden, og Hovedstolene kunne nedskrives. At Reservefondene ikke vilde blive saa overfyldte, som de nu mange Steder vare, vilde der ingen Ulykke være i; de vare i Forvejen for store.

Lærer ved Landbohøjskolen, cand. polit. **Maar**: Det vil ved Spørgsmaalet om de Raiffeisenske Kassers Indførelse i Danmark have Interesse at sammenligne danske Forhold med Forholdene i de Egne, hvor de Raiffeisenske Kasser ere fremkomne og udviklede, og der turde i saa Henseende navnlig være to Punkter at henlede Opmærksomheden paa. I Provinsen Rhinpreussen var Realkrediten under de nævnte Kassers Udvikling længe mangelfuldt ordnet, navnlig fordi man ikke havde lette Midler til sikkert at afgøre Ejendommens Behæftelse og Ejendomsforholdene. Den blotte Viljes-Overensstemmelse mellem Kontrahenterne var nemlig tilstrækkelig til at sikre alle tinglige Rettigheder ved Ejendomsoverdragelser og behøvede ikke dertil at indføres i offentlige Register. Desuden kunde den blotte retlige Anerkendelse af en Gældsfordring udstyre denne med Panterettigheder til Skade for tidligere Panthavere. Disse

Forhold i Forbindelse med flere andre Mangler gjorde en Tid Laan i Landejendomme meget dyre, selv hvor der kunde være meget god Sikkerhed. Hvad der fremdeles har bidraget til den store Udbredelse af de Raiffeissenske Kasser i Rhinpreussen, er det store Antal af ganske smaa Jordbrug i disse Egne. Den stærke Udparcellering og den ofte spredte Belliggenhed af det enkelte Jordbrugs Parceller forøger yderligere Vanskeligheden ved at faa Rede paa, hvad der med nogenlunde Sikkerhed kan udlaanes i en Landejendom. Der anføres et Exempel, hvor et Areal paa noget over 1500 Tdr. Land var delt i henved 25,000 Parceller, af hvilke mere end 24,000 vare under $\frac{1}{4}$ Td. Land.

Prof. Falbe-Hansen fremhævede Betydningen af den Sag, som Schovelin her havde fremdraget for Diskussionen. Landbruget var det vigtigste af vore Erhverv, ja vigtigere end alle Landets øvrige Erhverv tilsammen, og for Landbruget var det et brændende Spørgsmaal at skaffe sig en bedre Ordning af Driftskrediten. De Raiffeissenske Laaneforeninger havde udrettet meget godt i Vesttyskland, og det ikke blot i Rhinprovinsen, men ogsaa i andre Dele af Tyskland, saaledes i Westfalen, i Hessen-Darmstadt, og adskillige Steder i det østlige Tyskland; ogsaa til Østrig-Ungarn sagdes de at have fundet Vej. Disse Foreninger fortjente sikkert at blive prøvede ogsaa her i Landet, men de maatte voxer op fra neden af som frie Selvhjælpsforeninger ude omkring i Landet. Staten kunde foreløbig kun støtte dem ved Oplysning og Vejledning, først naar de vare voxede frem til noget mere betydeligt, kunde der være Tale om en Organisation fra oven af. De Raiffeissenske Foreninger passede nærmest kun for de smaa og maaske for de mellemste Landbrug. De større Landbrugs Krav paa Driftskredit burde imødekomes paa anden Maade. Taleren henlede Opmærksomheden paa, at man i Udlandet havde brugt den Fremgangsmaade at give Laan, der stiftedes for at gennemføre Grundforbedringer, der paa mere varig Maade forøgede Ejendommenes Produktivitet, Prioritet forud for alle andre ogsaa ældre Prioritetslaan. Det var beret-

tiget, thi disse Laan forøgede jo Ejendommenes Værdi, og gav derved de ældre Laan større Sikkerhed. Taleren skulde iøvrigt ikke nærmere indlade sig paa at argumentere for Berettigelsen af en saadan Foranstaltning, men kun henvise til, at den var bleven anvendt af et saa konservativt Land som England, og i den nyere Tid ogsaa af Preussen ved en Lov af 13. Maj 1879 om Oprettelsen af »Landeskritiv-Rentenbanken«.

I Anledning af Spørgsmaalet om Kreditforeningernes Ordning, vilde Taleren bemærke, at i Udlandet syntes Udviklingen at gaa i Retning af at gøre dem mere bøjelige og mere bevægelige, saa at de gav Laan under flere forskellige Former for derved at imødekomme Laantagernes forskellige Ønsker. Man varierede saaledes navnlig Amortisationsmaaden og begrænsede den solidariske Hæftelse.

Efter at Etatsraad **Levy** kortelig havde henvist til Ønskeligheden af at faa nøjere Oplysning om de Kapitaler, de Raiffeisenske Kasser anbragte i Ejendommene, og efter at **Kand. Schovelin** havde repliceret, udtalte

Direktør **Hein**, at han glædede sig over Professor Falbe-Hansens og Direktør Bilstedts Udtalelser om, at der burde gives Kreditforeningerne større Frihed i deres Virksomhed. Dette stemmede nemlig med det af ham for 6 Aar siden som Grundlag for Dannelsen af den af ham nu bestyrede Københavns Kreditforening foreslaaede Princip, at Kreditforeningerne bør forlade den Ensartethed, hvormed de hidtil behandlede alle Laan uden Hensyn til den tilbudte større eller mindre Sikkerhed, og sættes i Stand til ved hvert enkelt Laan at tage Hensyn til det enkelte Pants Beskaffenhed ved Bestemmelsen af Afdragsmaade og Bidrag til Reservefond. Den Gang havde Ministeriet dog kun været lidet tilbøjelig til at gaa ind herpaa, saa at Københavns Kreditforening vel i nogle Retninger kunde tage Hensyn til Panternes Beskaffenhed, men i andre Retninger var den endog undergivet strammere Baand end de ældre Kreditforeninger. Nu da det er en almindelig anerkendt Opgave at tilvejebringe billige Prioritetslaan, maatte man

derimod haabe, at Indenrigsministeriet vilde sætte Kreditforeningerne i Stand hertil ved at gaa ind paa hint Princip.

Direktør i Østift. Kreditf., Overretssagf. **Jensen** fremhævede, hvorledes Modsætningerne mødes, idet Indlederen tilsigter at skaffe Landmanden Driftslaan ved hensigtsmæssig indrettet personlig Kredit, medens Prof. Falbe-Hansen vil skaffe i alt Fald visse Driftslaan ved at indrømme dem Prioritet i Ejendommen endog forud for al Pantegæld. Dette sidste var jo forsøgt i andre Lande og det lod sig ikke nægte, at der kunde anføres gode Grunde for en saadan Ordning i visse Tilfælde, navnlig med Hensyn til Dræning, forudsat at der kunde skaffes Sikkerhed, ikke alene for, at Pengene anvendes i det bestemte Øjemed, men ogsaa for, at Arbejdet udføres rationelt. Hvad de Raiffeisenske Kasser angaar, spillede det filantropiske en væsenlig Rolle, i alt Fald fra Begyndelsen, og fra dette Standpunkt kunde man kun sympathisere med dem. Taleren savnede imidlertid Oplysning om flere Punkter, saasom hvad Laanene kostede, om Renter og Afdrag gik ordentlig ind, hvilke Tab der var lidt osv. Om et lignende System havde Udsigt til at gøre Gavn hos os og om der trængtes dertil, var maaske tvivlsomt. Paa Grund af Sparekassevæsenets stærke og tiltagende Udvikling her til Lands var der en meget let Adgang til at faa Laan paa rimelige Vilkaar baade i Henseende til Renter og Afbetaling, saa at det kunde siges, at den Mand, der var bekendt i sin Kreds for at være dygtig og stræbsom og derfor kunde skaffe Kavtionister, ikke vilde have Vanskelighed ved at faa Laan til 5 pCt. Rente p. a. og med Afbetaling i 5 Aar eller mere. Men det maatte erkendes, at det ofte var altfor trykkende at tilbagebetale et Driftslaan i 5 Aar; Dræning gav f. Ex. ikke den tilsigtede Fordel, før Rotationen var ude. Af Vigtighed vilde det derfor være, at Laanene efter Omstændighederne kunde faa en passende Løbetid. Vor Lovgivning medførte iøvrigt, at den personlige Kredit i Landbruget var vanskelig stillet. Som be-

kendt kan man pantsætte Besætning, Inventarium, Avl og Afgrøde i Forbindelse med Ejendommen, hvad der er hensigtsmæssigt som styrkende Realkrediten. Men dette medfører paa den anden Side Fare for den personlige Kredit. Naar Ejendommen med alt Tilbehør gaar til Dækning af Panthavere, bliver der ikke andet end Landmandens Indbo til Dækning af hans løse Gæld, og dette har til Følge, at der i de fleste Tilfælde i de mindre Jordbrugeres Konkursboer intet bliver til personlige Kreditorer. I Anledning af de faldne Ytringer om Kreditforeningerne fandt Taleren at maatte indskrænke sig til at tage al Reservation, thi Tiden vilde ikke tillade ham at komme ind paa disse forskellige Spørgsmaal, der, saavidt han saa, heller ikke vedkom den Sag, der forelaa, nemlig Spørgsmaalet om hensigtsmæssig Ordning af den personlige Kredit i Landbruget.

Kand. **Schovelin** bemærkede overfor Maar, at Hypothekforholdene i Rhinprovinsen i de senere Aaringer, hvis Taleren ikke tog meget fejl, vare ordnede paa lignende Maade som i det øvrige Tyskland. — Det var vel sandt, at Jordbrugene gennemgaaende vare smaa i Kassernes oprindelige Hjemstavn, den sydlige Rhinprovins, men Systemets seneste Udvikling, dets Udbredelse til andre Egne af Tyskland, til Norditalien og Østerrig, havde tilfulde godtgjort, at Systemet særlig hurtig slog Rod i og i eminent Forstand egnede sig for Egne med mellemstore Landbrug, altsaa med Jordbrug, hvis gennemsnitlige Størrelse svarede til Størrelsen af Flertallet af de danske Proprietær- og Bøndergaarde. At Systemet maatte modificeres ved Overførelse paa endnu større Ejendomme, var vel sandsynligst; men det var dog Taleren uforstaaeligt, at man overfor disse skulde maatte anvende helt andre Systemer. — Overfor Dir. Jensen vilde han bemærke, at han ikke kunde faa Øje paa den af denne omtalte Modsætning imellem Prof. F.-H.s og Talerens Standpunkt. Begge vare de enige om Driftskreditens Betydning, Nødvendigheden af dens Fremme og dens værdiforøgende Evne; hvilken Form det blev nødvendigt at ty til, var i Sammenligning hermed et under-

ordnet Spørgsmaal, og Taleren vilde kun herom sige, at han for sit Vedkommende ikke var særlig forelsket i de sekundære Prioriteter eller Kavtionslaanene; kunde der skaffes fin Realsikkerhed for Driftslaanene, var det udmærket, da Pantsættelsen ved virkelige Driftslaan aldrig vilde kunne medføre lignende Ulæmper som det nuværende Realkredit-system. I begge Tilfælde var imidlertid Sagen den samme: det var Laanets forstandige, kontrollerende Anvendelse, der frembød Sikkerheden, og ikke Pantets »Finhed« i og for sig, hvorimod dette sidste Moment kunde have Betydning overfor et Pengemarked af Kapitalister, der endnu levede i den fejlagtige Opfattelse, at det alene var Pantet, hvorpaa Sikkerheden beroede. Forøvrigt maatte han betone, at ved de af Prof. F.-H. omtalte Dræningslaan havde Kontrollen været af en ganske særlig indgribende, generende og »bureaukratisk« Art; hvorimod den kontrollerende Virksomhed i de Raiffeisenske Kasser foregik paa en langt mere jævn, naturlig og venskabelig Maade, Mand og Mand imellem.
